

SILK, egy modellalapú információintegrációs eszközészlet

BME

Tartalomjegyzék

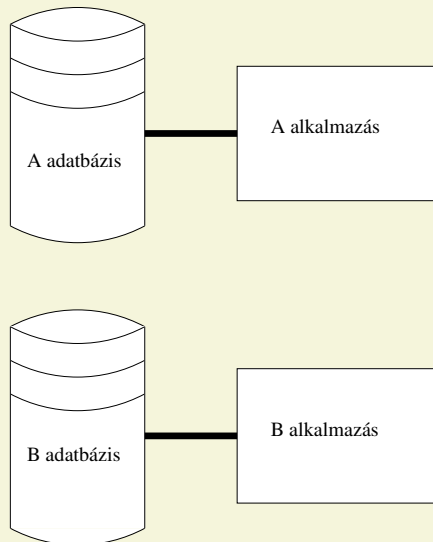
- Miről lesz szó?
- Integrációs probléma és integrációs rendszerek
- Az ontológiák szerepe
- A SILK rendszer környezete és architektúrája
- A modelltárház
- A modelltárház nyelve: SILan
- A SILK megvalósítása, komponensei
- A logikai alapú folyamatok
- A SILK továbbfejlesztésének irányai

Miről lesz szó?

- A SILK projekt
  - * SILK: System Integration using Logic and Knowledge (EU 5. keretprogram, IST alprogram)
  - * 2000–2003
  - * IQSOFT (magyar), EADS (francia), ICI (román), IDEC (görög)
  - * A cél: heterogén információforrások integrációja
  - * Az indíték: egy nagy, magyar távközlési cég magas szintű integrációs problémájának megoldása
- Modelleken és logikai következtetésen alapuló információintegrációs rendszer jellemzői
  - * metaadat-kezelés, modellezés
  - * logikai következtetés felhasználása
  - * deklaratív információintegrálás, mediálás

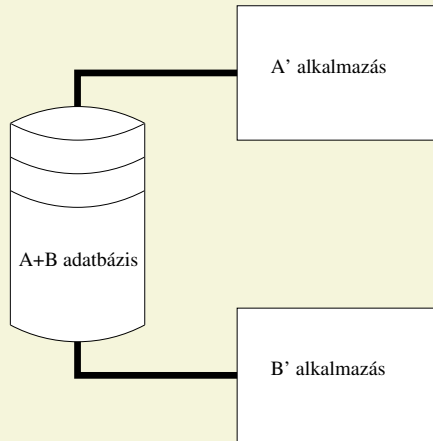
Integrációs probléma

- Kialakulás
  - * Adott egy nagy szervezet, független információforrásokkal
  - * Az igények változnak → adatforrások születnek, változnak
  - * Redundancia keletkezik
- Problémák
  - * Melyik forráshoz forduljunk?
  - * Konzisztencia?
  - * Tudjuk együtt használni őket?
    - § technológiai különbségek
    - § szemantikai különbségek
- Az integrációs módszerek ezeket a problémákat igyekeznek megoldani

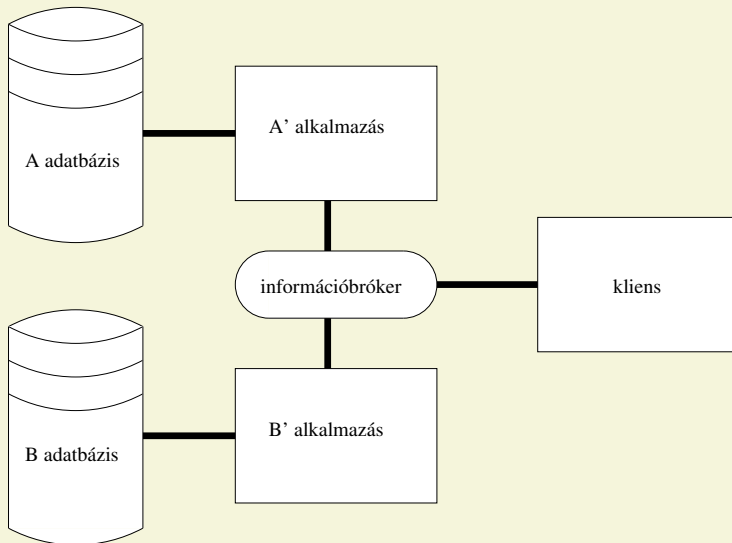

Ad hoc integráció

- A természetes megoldás
- Összevonjuk az adatforrásokat (adatorientált integráció)
- Összevonjuk az alkalmazásokat (alkalmazásorientált integráció)
- Esetleg mindkettőt meg tesszük
- Jellemzők
  - + biztosítja a konzisztenciát
  - + a lehető leghatékonyabb működés
  - szoros csatolás
  - nem skálázható
  - nagyon költséges fejlesztés
  - * *revolúciós* megoldás

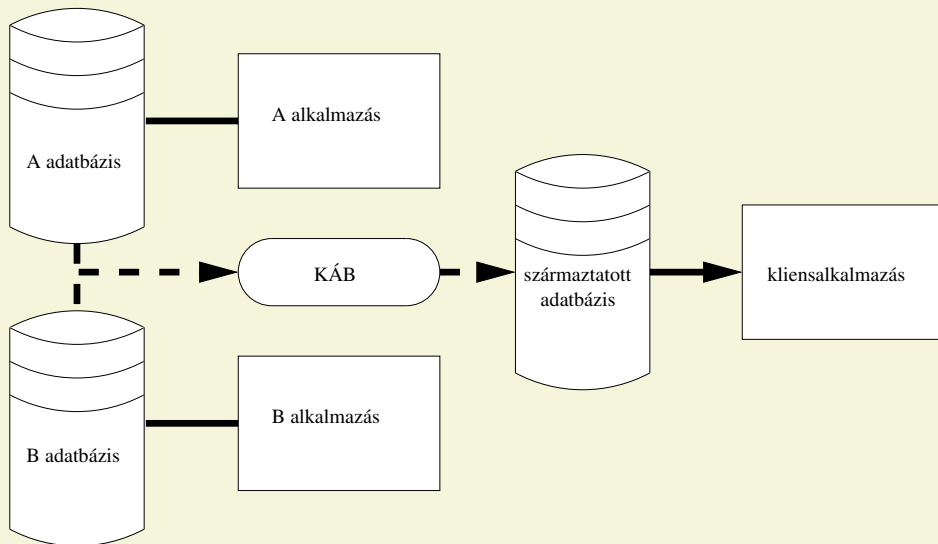
Az alkalmazásintegráció architektúrája

Alkalmazásintegráció (megvalósítás és jellemzők)

- Megvalósítás
  - * Laza csatolás az *információbrókeren* keresztül
  - * A részt vevő rendszerek üzeneteket küldenek a brókernek
  - * A bróker átalakítja és továbbküldi az üzeneteket a megfelelő helyekre
  - * A brókert programozni kell
  - * Az integrált rendszerekhez csatolók kellenek
- Jellemzők
  - + biztosítja a konzisztenciát
  - + a brókerben koncentrálódik az integrációs logika
  - + *follyamatokat* kezel
  - azokat az új lekérdezések tudja megvalósítani, amelyeket beprogramozunk
  - nem ad átfogó képet az integrált rendszerekről

Az adatintegráció architektúrája

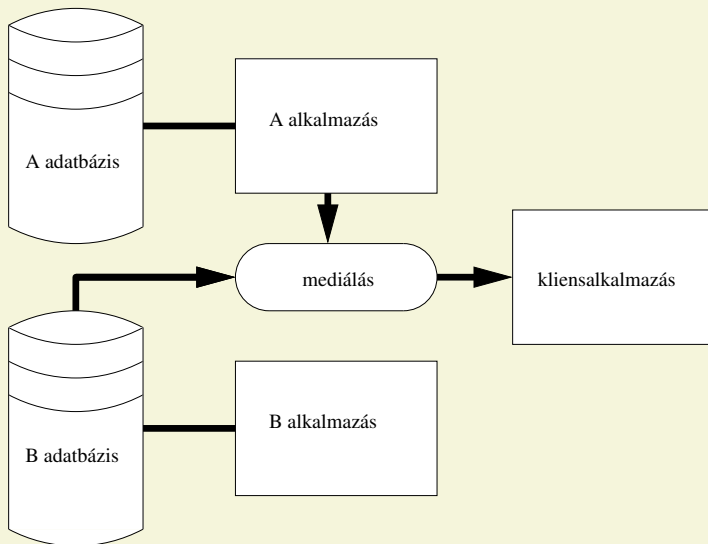

Adatintegráció (megvalósítás és jellemzők)

- Megvalósítás
  - * Laza, off-line csatolás a *KÁB* segítségével
  - * A származtatott adatbázis időnként frissül az integrált adatokkal
  - * Az adatoknak több példányát tároljuk → adattörténet is rendelkezésre áll
  - * Az új kliens lekérdezheti a teljes egyesített adatbázist
- Jellemzők
  - nem biztosítja a konzisztenciát, csak egy konzisztens képet (adattisztítás)
  - + a *KÁB* komponensben koncentrálódik az integrációs logika
  - + adattörténetet kezel → adatbányászat lehetséges
  - az adatok ritkán frissek
  - hatalmas adatmennyiség → nagy erőforrásigény (tár, processzor, hálózat)
  - igazából csak adatbázisokat lehet így integrálni

Az információintegráció architektúrája

Információintegráció (megvalósítás és jellemzők)

- Megvalósítás
  - * Laza csatolás a *mediálást* végző komponens segítségével
  - * Az adatok helyett csak a metaadatokat gyűjtjük össze
  - * Az adatokat on-line módon állítjuk elő
  - * Az integrált rendszerekhez csatolók kellenek
- Jellemzők
  - nem biztosítja a konzisztenciát, csak egy konzisztens képet (adattisztítás)
  - + a mediálást végző komponensben koncentrálódik az integrációs logika
  - + az adatok mindig frissek
  - az adatokat esetleg bonyolult úton kell előállítani → lassabb lekérdezések
  - + csak a szükséges adatmennyiség → kis erőforrásigény (tár, processzor, hálózat)
  - + bármilyen adatforrást (pl. webszolgáltatást is) integrálhat

Az evolúciós integrációs módszerek összehasonlítása

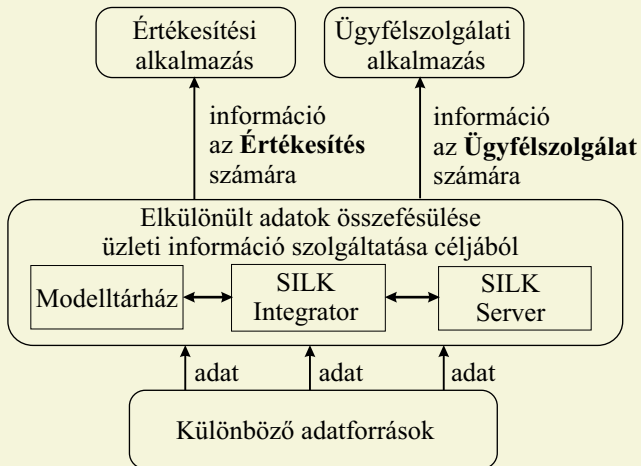
Típus	Hozadék	Tárgy	Fő komponens	Felhasználó
<i>alkalmazásintegráció</i>	szinkronizáció	folyamatok	információbróker	szervezet
<i>adatintegráció</i>	trendanalízis	adattörténet	adattárház	döntéshozók
<i>információintegráció</i>	termelékenység	élő adatok	mediátor	végfelhasználók

- Az egyes módszerek más feladatokra koncentrálnak
- Egyik sem jobb a másiknál
- Egyidejűleg többet is érdemes lehet alkalmazni

Az ontológiák/metaadatok szerepe

- Rengeteg adat áll a rendelkezésünkre
  - * Nem az a kérdés, van-e adat, hanem hogy megtaláljuk-e
  - * Az adatokat rendszerezni kell, hogy ne vesszünk el bennük
  - * A metaadatok (modellek) egyre fontosabbá/értékesebbé válnak
- A változással a metaadatok szintjén könnyebb lépést tartani
  - * A modellek kisebbek
  - * A modellek alapján automatikusan kell feldolgozni az adatokat
  - * Az alkalmazásfejlesztésben is érvényes ez az elv (ld. MDA)
- Elosztott rendszereket nem igazán lehet metaadatok nélkül üzemeltetni
  - * Grid
  - * P2P rendszerek
  - * Webszolgáltatások
  - * A világháló
- Az információintegráció ezekre a tulajdonságokra épít

A SILK rendszer környezete és architektúrája

SILK információintegráció

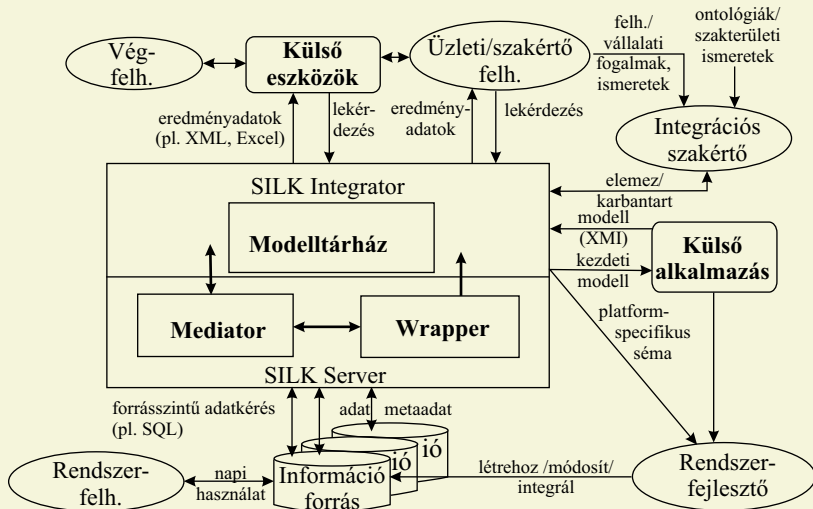
- A három réteg alulról felfele:
  - * különböző forrásokból származó adatok
  - * SILK: a mediálást végző komponens
  - * információ különböző fogyasztók számára
- A fő SILK komponensek:

SILK Server a „futási idejű” komponens, a lekérdezéseket válaszolja meg

Modelltárház az integrációhoz szükséges modelleket tárolja

SILK Integrator a modelltárházat tartja karban

A SILK alkalmazási környezete

A SILK felhasználási módjai

- Modellezés
  - * meglévő modellek betöltése
    - § külső alkalmazásokból
    - § magukból az adatforrásokból
  - * új modellek kialakítása
  - * modellek összekapcsolása
- Lekérdezés
  - * külső eszközökkel vagy közvetlenül
  - * a modelltárházbeli modelleken
  - * egyszerre több adatforrást felhasználva
- Integrációs visszacsatolás
  - * a kialakított új modellek és kapcsolatok alapján
  - * javaslat egy integrált rendszer kialakítására
  - * pl. ad hoc integrációhoz vagy adattárház kialakításához

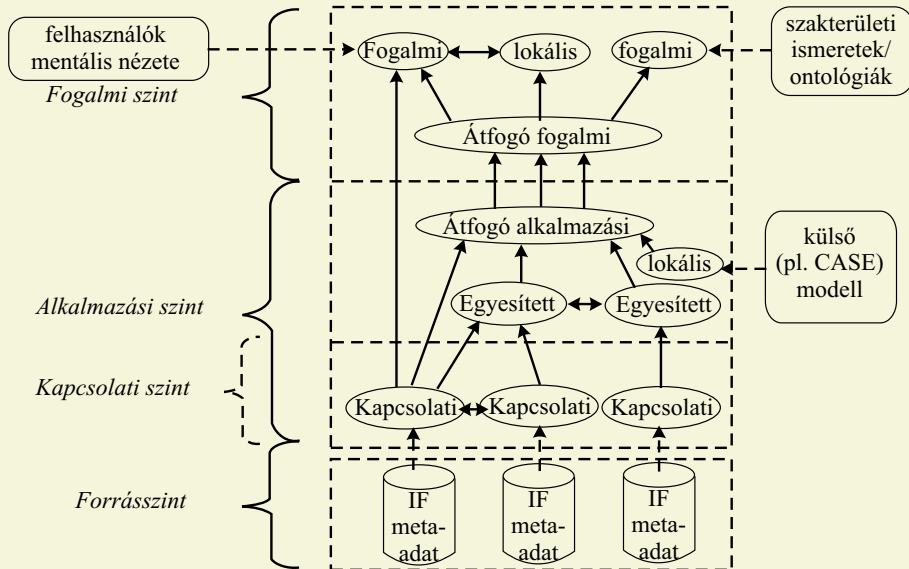
A SILK fő komponenseinek feladatai

- Wrapper
  - * elrejt a technológiai sokféleséget
  - * adatot szolgáltat
  - * metaadatot szolgáltat
- Mediátor
  - * magasszintű, felhasználóspecifikus kérdéseket
  - * visszavezet az egyes adatforrásokra vonatkozó részkérdésekre, és
  - * a részeredményeket összeállítja egy értelmes válasszá
- Integrátor
  - * támogatja a modellek kialakítását és kezelését
  - * tartja a kapcsolatot a felhasználókkal és a külső alkalmazásokkal
  - * tartja a kapcsolatot a Wrapper és a Mediator komponenssel

A modelltárház tartalma

- objektumorientált modellek
  - * UML osztálydiagramok: strukturális jellemzők, alapvető kapcsolatok leírása
    - § attribútumok
    - § öröklődés
    - § ...
  - * (LL modellek: magasszintű fogalmak és szerepek leírása)
- OCL korlátok az egyéb jellemzők számára
  - * invariánsok
- leképezések (kapcsolatok a modellek között)
  - * megfeleltetések (pl. két elem ugyanazt modellezi)
  - * absztrakciók (pl. az egyik elemből származtatható egy másik)

A modelltárház felépítése

A modellek osztályozása

- Absztrakciós szint szerint:

alkalmazási szint megvalósított vagy megvalósítható rendszerek modelljei (UML)

fogalmi szint felhasználói nézetek (UML vagy LL)

- A lefedett terület nagysága szerint:

lokális modell a teljes rendelkezésre álló információnak egy kis része

kapcsolati modell a lokális modell speciális esete

* egy konkrét adatforrás modellje

* importált modell + a kapcsolódáshoz szükséges információk

egyesített modell több rendszert átfogó (egyesítő) modell

Az adatforrások modellezése

- Minden forrást az UML osztálydiagramok nyelvén kell modellezni
- Relációs adatbázisok
  - * adatbázis → modell
  - * tábla → osztály
  - * oszlop → attribútum
- XML-fájlok (DTD alapján)
  - * fájl → modell
  - * elem → osztály
  - * attribútum → attribútum
  - * gyerekviszony → kompozíciós asszociáció

SILan, objektumorientált elemek

```
model Gyár {
  class Termék {
    attribute String gyártási_szám;
    primary key gyártási_szám;
  };

  class Autó: Termék {
    attribute String gyártó;
    attribute Integer ár;
    constraint self.kerék.méret>2;
  };

  class Kerék: Termék {
    attribute Integer méret;
  };

  association 'Autó-Kerék' {
    connection Autó composite;
    connection Kerék;
  };
};
```

osztály egy halmaz; a halmaz elemei az osztály *példányai*

asszociáció egy halmaz; n végződésű asszociáció $\rightarrow n$ -esek halmaza; a halmaz elemei az asszociáció *kapcsolatai*

attribútum egy függvény; osztály $\rightarrow$ attribútum-típus

művelet egy függvény; osztály és paramétertípusok keresztszorzata $\rightarrow$ a művelet típusa

öröklődés a speciális osztály minden eleme az általános osztálynak is eleme

kompozíció bináris asszociációban az adott asszociáció vég a másik végződés egy példányához tartozhat

kulcs az adott attribútumhalmaz azonosít egy példányt

invariáns az adott kifejezés az osztály (asszociáció) minden példányára (kapcsolatára) teljesül

Az invariánsok értelmezése

Az Autó osztály `constraint self.kerék.méret > 2` invariánsa:

1. `self`: az adott osztály (asszociáció) egy tetszőleges példánya (kapcsolata),
2. *navigációs lépés* az 'Autó-Kerék' asszociáció mentén az autó egy tetszőleges kerekéhez,
3. *navigációs lépés* a `kerék méret` attribútumán keresztül,
4. azaz minden autó minden kerekének mérete nagyobb, mint kettő.

Érdekességek:

- az első *navigációs lépésben* a `kerék` egy implicit szerepnév
- a *navigáció* UML szemantikája kicsit más

Megfeleltetés

```
model Peugeot {
  class Jármű {
    attribute String sorszám;
    attribute Integer ár;
    attribute String típus;
    primary key sorszám;
  };
};
model Suzuki {
  class Autó {
    attribute String azonosító;
    attribute Integer ár;
    primary key azonosító;
  };
};
correspondence(j: Peugeot::Jármű,
               a: Suzuki::Autó) {
  constraint
    j.sorszám=a.azonosító
    and j.ár*1000 = a.ár;
};
```

- megfelel egymásnak
  - * Jármű és Autó
  - * sorszám és azonosító
  - * a két ár
- az árak akkor összehasonlíthatók, ha az egyiket szorozzuk ezerrel
- a „korlátnak” nincs logikai jelentése
- Jármű és Autó nem ugyanazokat a példányokat tartalmazzák

Megfeleltetés logikai jelentéssel

```
model Értékesítés {
  class Áru {
    attribute String termékkód;
    attribute Integer ár;
    attribute String raktári_szám;
    primary key termékkód;
  };
};

correspondence(j: Peugeot::Jármű,
               a: Értékesítés::Áru) {
  constraint
    j.sorszám = a.termékkód
  implies j.ár*1000 = a.ár;
};
```

- megfelel egymásnak
  - * Jármű és Áru
  - * sorszám és termékkód
  - * a két ár
- a legkülső `implies` miatt logikai jelentést rendelünk hozzá
- logikai jelentés: ha a sorszám megegyezik a termékkóddal, akkor a jármű árának ezerszerese az áru ára
- Jármű és Áru ugyanazokat a példányokat tartalmazzák csak más kódolással

Absztrakció

- Életet (információt) lehel a magasabb szintű modellekbe
- Pontosabban: adatokat rendel a magasabb szintű modellelemekhez az alacsonyabb szintű modellek adatai alapján
- Két feladata van
  1. szűrés: mely adatokból kell származtatni
  2. átalakítás: az adatokat a magasabb szinten elvárt formára kell hozni
- Nem öröklődés jellegű dolog
  - * nem igaz, hogy az egyik példányai egyben a másik példányai is lennének
  - * m adatból n adatot származtathatunk a segítségével
  - * a származtatott példányok vagy kapcsolatok struktúrája és tartalma is más lehet, mint amiből származtattunk

Absztrakciós példa

```
abstraction (s: Peugeot::Jármű -> c: Gyár::Autó) {  
  constraint s.típus = "Autó"  
    implies s.sorszám = c.gyártási_szám  
      and "Peugeot" = c.gyártó  
      and s.ár*1000 = c.ár;  
};
```

- s-ből (*supplier*), egy Peugeot modellbeli Jármű példányból
- c-t (*client*), egy Gyár modellbeli Autó példányt származtatunk
- szűrés:
  - * csak olyan s-ekből származtatunk, amelyek típusa "Autó"
- átalakítás:
  - * a gyártási szám megegyezik a sorszámmal
  - * a Peugeot modellben csak Peugeot gyártmányok vannak
  - * az árat ugyanazért szorozzuk, amiért a megfeleltetésben

*Van valakinek ötlete több szállítót alkalmazó
absztrakcióra?*

És több klienst használóra?

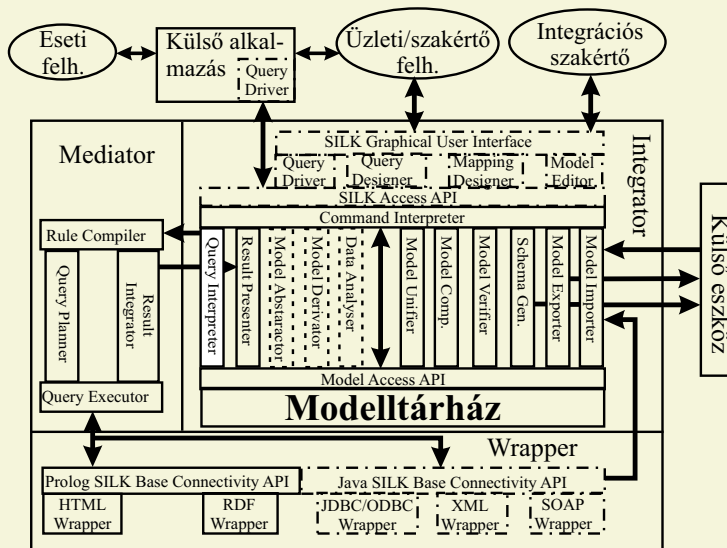
Lekérdezés

- lekérdezés tetszőleges szinten megfogalmazható
- a magasabb szintűek érdekesebbek, mert
  - * több adatforrást fedhetnek le
  - * elvégzik a szükséges konverziókat

```
query OlcsóNagyKerekűAutó
select k.gyártási_szám, k.autó.gyártási_szám
from k: Gyár::Kerék
where k.méret > 4 and k.autó.ár < 5000;
```

- olcsó autókat keresünk, nagy keréssel
- from k: Gyár::Kerék: k a Gyár modell Kerék osztályának példánya
- where k.méret > 4 and k.autó.ár < 5000: a már említett navigációkat használjuk, a kerék legyen nagy, az autója legyen olcsó
- select k.gyártási_szám, k.autó.gyártási_szám: a gyártási számokra vagyunk kíváncsiak

A SILK részletes architektúrája

Jelmagyarázat: [Prolog komponens] [Java komponens] [Tervezett Prolog komponens]

A SILK által támogatott folyamatok

- A modelltárház felépítése
  - * Létező modellek átvétele információforrásokból és modellezési (CASE) eszközökből
  - * Modellek *összehasonlítása és összekapcsolása*
  - * Modellek *konzisztenciaellenőrzése*
  - * Modellek *egyesítése*
- Integrált rendszer használata és építése
  - * *Összetett lekérdezések futtatása*
  - * Egységes, integrált rendszer fejlesztésének támogatása

Modellek összehasonlítása és összekapcsolása

- Bemenete két modellelemhalmaz (pl. a 23. és a 25. oldal modelljeiből)
- Gráfok hasonlóságát vizsgálja
- Megkeresi az egymáshoz leginkább hasonlókat és összekapcsolja őket
- Általános esetben m elemet n elemmel köt össze
- Az összekapcsolt elemekhez leképezést (megfeleltetést vagy absztrakciót) generál

```
abstraction (s: Peugeot::Jármű -> c: Gyár::Autó) {  
    constraint s.sorszám = c.gyártási_szám and s.ár = c.ár;  
};
```

- Pusztán a modellek alapján nem jöhet rá, hogy az árak között konverzióra van szükség
- Nem tudja származtatni a gyártó attribútumot
- Nem tudja, hogy a típus attribútum szerint szűrni kell
- A kézzel javított változat a 28. oldalon

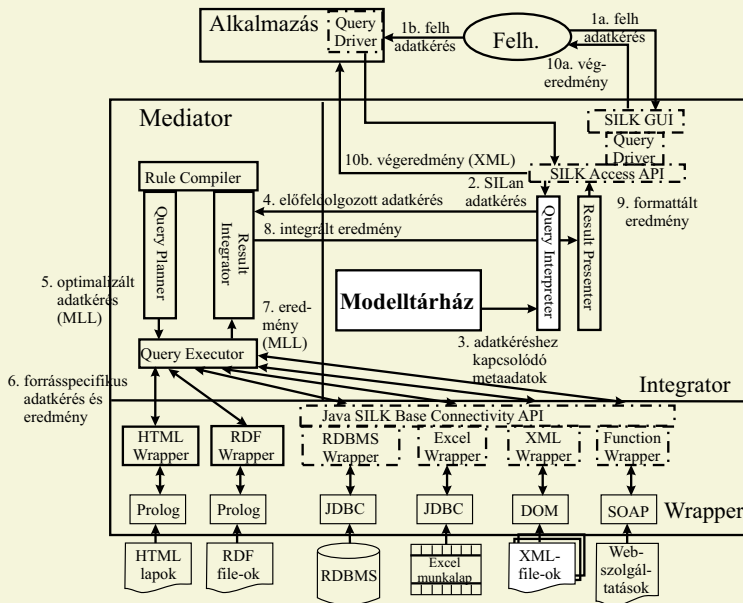
Modellek ellenőrzése

- Konzisztenciaellenőrzés kizárólag a metainformációk alapján
- Elsősorban modellek összekapcsolása után fontos
- Pl. osztályinvariáns ellenőrzése
- $osztály(x_1, \dots, x_n) \rightarrow inv(x_1, \dots, x_n)$
- Legyen $Peugeot :: \text{Jármű}$ (értelmetlen) invariánsa $self.ár < 5$ and $self.ár > 30$
- 'Jármű' ($GySz, Típus, Ár$) $\rightarrow Ár < 5 \wedge Ár > 30$
- Ha a jobb oldal hamis, akkor az osztály üres
- CLP következtetőket használunk a jobb oldal vizsgálatára
- A CLP(R) következtető a fenti példán egymagában kimutatja, hogy $Peugeot :: \text{Jármű}$ inkonzisztens
- Általános esetben többféle következtető együttműködésére lehet szükség

Modellek egyesítése

- Megfeleltetések alapján
  1. egyesített modell és
  2. absztrakciók generálása
- Üzem módok
  - * unióegyesítés: az összes asszociáció és osztály az összes attribútummal bekerül
  - * metszetegyesítés: csak a megfeleltetett asszociációk, osztályok, és attribútumok kerülnek be
- Az absztrakciók automatikus generálása nehéz
  - * lehetetlen, ha az attribútumok között elég „furcsa” reláció van (ez a gyakorlatban nem fordul elő)
  - * működik, ha a megfeleltetett attribútumok függvényei között egyenlőség van

Adatelérés összetett modellek alapján

Az MLL

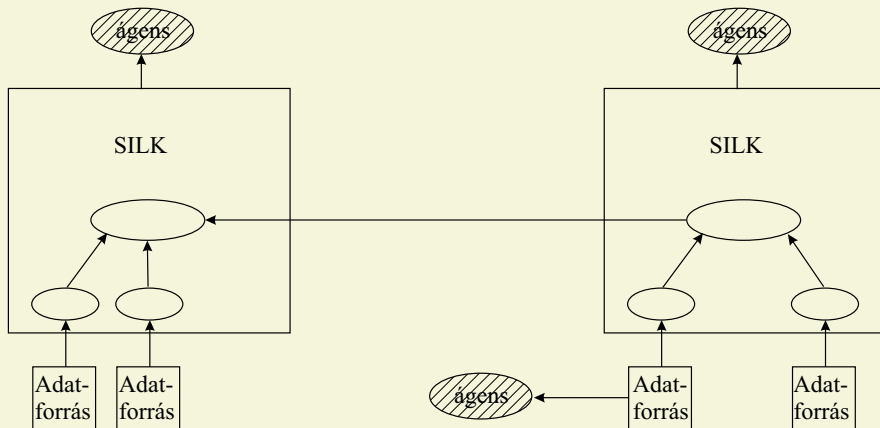
- Egységes logikai formalizmus a modelltárház leírására
- $\forall \bar{X}.(p_0(\bar{X}_0) \wedge \dots \rightarrow \exists \bar{Z}.q_0(\bar{Y}_0) \wedge \dots)$, ahol
- $\bar{X} = \bigcup_i \bar{X}_i$, $\bar{Y} = \bigcup_i \bar{Y}_i$ és $\bar{Z} = \bar{Y} \setminus \bar{X}$
- A kvantálás implicit, azaz nem írjuk ki
- A self.kerék.méret > 2 invariáns (23. oldal)
- MLL alakja:

'Autó' (GySz, Gy, Á), 'Autó-Kerék' ('Autó' (GySz, Gy, Á),
'Kerék' (KGySz, Méret))
----> Méret > 2

- A Peugeot :: Jármű-ből Gyár :: Autó absztrakciójának (28. oldal)
- MLL alakja:

'Jármű' (GySz, 'Autó', Ár) ---->
'Autó' (GySz, 'Peugeot', Autó_ár), Autó_ár = 1000*Ár

A SILK továbbfejlesztése: SILK-rendszerek együttműködése

A SILK továbbfejlesztése: közvetítés ágensek között

